

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

04074. Київ, Вишгородська, 19

Тел. 430-02-60, 430-43-90

e-mail: nenc@nenc.gov.ua

15 січня 2026

№ 15

Директорам закладів загальної
середньої освіти
Директорам закладів позашкільної
освіти

Щодо методичних порад

Інформаційний лист

З метою оновлення змісту та форм організації позашкільної освіти природничого спрямування, формування практичних навичок здобувачів освіти з орієнтацією на компетентнісний підхід, підготовки молоді до свідомого професійного самовизначення Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України підготував до використання закладами позашкільної та загальної середньої освіти інформаційно-методичний матеріал:

- **«Стратегія розвитку позашкільної навичкової природничої освіти».**
Додаток 1;
- **Концепція позашкільної навичкової хіміко-біологічної освіти «Практична хімія та біологія - шлях до майстерності».** Додаток 2;
- **«Орієнтовний перелік матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного та агробіологічного напрямку».**
Додаток 3.

Даний матеріал:

- визначає **довгострокові пріоритети та вектори розвитку** позашкільної природничої освіти з урахуванням сучасних освітніх, наукових і технологічних тенденцій;
- орієнтує заклади позашкільної освіти на **формування практичних, дослідницьких і проєктних навичок** здобувачів освіти, що відповідає вимогам компетентнісного підходу;
- забезпечує **системність і наступність** між позашкільною, загальною середньою та професійною освітою;
- сприяє розвитку **екологічного мислення, наукової грамотності та STEM-компетентностей** учнівської молоді;

- створює умови для впровадження інноваційних освітніх моделей, міждисциплінарних курсів та партнерської взаємодії з науковими установами, громадами й бізнесом.

Просимо використовувати даний матеріал під час організації освітнього процесу з профільної діяльності.

З повагою,

Директор

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ НАВИЧКОВОЇ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ

ОБГОВОРЕНО
на засіданні педагогічної ради НЕНЦ
протокол № 1 від 12 січня 2026 р.

ВСТУП

Позашкільна навичкова природнича освіта в сучасних умовах виступає одним із ключових інструментів формування наукового світогляду, екологічної культури та практичного мислення дітей і молоді. Вона доповнює формальну освіту, забезпечуючи можливість діяльнісного, дослідницького та проектного навчання, орієнтованого на реальні природні й соціальні виклики.

В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України значення позашкільної природничої освіти зростає, оскільки вона сприяє підготовці молоді до участі у відновленні довкілля, аграрної сфери, систем екологічної безпеки та сталого розвитку громад.

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (НЕНЦ) є провідною державною установою, що координує розвиток еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти, акумулює педагогічний досвід, забезпечує методичний супровід та формує інноваційні освітні практики.

Необхідність розроблення цієї Стратегії зумовлена потребою систематизації діяльності, визначення довгострокових пріоритетів, узгодження національного й регіонального рівнів розвитку позашкільної навичкової природничої освіти.

РОЗДІЛ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ НАВИЧКОВОЇ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТИ

Розроблення та реалізація Стратегії розвитку позашкільної навичкової природничої освіти здійснюється на основі чинного законодавства України та сучасних концептуальних підходів до розвитку освіти.

Нормативно-правову основу Стратегії становлять Конституція України, закони України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про національну безпеку України», а також інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність у сфері освіти, екології, національно-патріотичного виховання та сталого розвитку.

В умовах воєнного стану особливого значення набувають нормативні документи, спрямовані на забезпечення освітньої стійкості, безпеки учасників освітнього процесу, збереження доступу до якісної освіти незалежно від місця проживання та умов безпеки. Позашкільна освіта, завдяки своїй гнучкості, здатна оперативно адаптуватися до кризових умов, використовуючи змішані та дистанційні формати навчання.

Концептуальні засади Стратегії базуються на компетентнісному, діяльнісному та навичковому підходах.

Компетентнісний підхід передбачає орієнтацію освітнього процесу на формування здатності застосовувати знання в реальних життєвих і професійних ситуаціях. Діяльнісний підхід забезпечує активну участь здобувачів освіти в дослідницькій, експериментальній та проєктній діяльності. Навичковий підхід акцентує увагу на формуванні практичних умінь і досвіду діяльності.

Важливим концептуальним підґрунтям Стратегії є ідеї освіти для сталого розвитку, що поєднують екологічні, соціальні та економічні аспекти розвитку суспільства. Позашкільна природнича освіта забезпечує інтеграцію цих ідей через дослідницьку та природоохоронну діяльність учнів.

Стратегія також спирається на концепцію громадянської науки, яка передбачає залучення учнів до збору, аналізу та інтерпретації даних, що мають суспільну значущість. Такий підхід сприяє формуванню відповідального громадянина, здатного брати участь у вирішенні екологічних і соціальних проблем громади.

Таким чином, нормативно-правові та концептуальні засади Стратегії забезпечують її відповідність державній освітній політиці, сучасним педагогічним підходам і потребам суспільства в умовах воєнного та післявоєнного розвитку України.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Реалізація Стратегії розвитку позашкільної навичкової природничої освіти здійснюється через систему взаємопов'язаних завдань і напрямів, що охоплюють зміст освіти, організацію освітнього процесу, розвиток матеріально-технічної бази, кадрове забезпечення, управління та партнерську взаємодію.

2.1. Оновлення змісту позашкільної навичкової природничої освіти

Оновлення змісту позашкільної природничої освіти передбачає його приведення у відповідність до сучасних наукових досягнень, екологічних викликів та потреб суспільства в умовах воєнного і післявоєнного розвитку України. Зміст програм орієнтується не лише на передачу знань, а насамперед на формування практичних умінь, дослідницьких навичок і здатності застосовувати наукові знання в реальних умовах.

Особлива увага приділяється інтеграції біологічних, хімічних, екологічних, аграрних і біотехнологічних компонентів, що забезпечує цілісне природниче бачення світу та формування системного мислення здобувачів освіти.

2.2. Розвиток дослідницької, експериментальної та проєктної діяльності.

Позашкільна навичкова природнича освіта реалізується як простір дослідження, експерименту та проєктування. Учні залучаються до планування та проведення лабораторних і польових досліджень, спостережень за природними об'єктами, аналізу отриманих результатів і формулювання висновків.

Проектна діяльність сприяє інтеграції знань і навичок, розвитку відповідальності, самостійності та командної роботи, а також формує досвід вирішення реальних екологічних і природоохоронних проблем.

2.3. Використання та розвиток матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти

Матеріально-технічна база закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю розглядається як стратегічний ресурс реалізації навичкової освіти. Навчально-дослідні земельні ділянки, лабораторії, парниково-тепличне господарство, зоолого-тваринницькі навчальні комплекси, куточки живої природи, дендрарії, екологічні стежки та польові бази створюють унікальні умови для формування практичних компетентностей.

У межах Стратегії передбачається активне використання наявної матеріально-технічної бази, її поетапна модернізація, створення відкритих освітніх просторів для здобувачів освіти і громад, а також забезпечення безпечних умов освітньої діяльності.

2.4. Кадрове забезпечення та професійний розвиток педагогічних працівників

Ключовим чинником успішної реалізації Стратегії є професійна компетентність педагогічних працівників. Педагог позашкільної освіти виступає не лише викладачем, а наставником, організатором дослідницької діяльності та координатором освітніх проєктів.

Стратегія передбачає системне підвищення кваліфікації педагогів, розвиток їх дослідницьких і методичних компетентностей, формування професійних спільнот та поширення кращих педагогічних практик.

2.5. Забезпечення доступності, безпеки та освітньої стійкості

Реалізація Стратегії передбачає створення умов для рівного доступу дітей і молоді до позашкільної природничої освіти незалежно від місця проживання, соціального статусу та умов безпеки.

Використання дистанційних і змішаних форматів, гнучка організація освітнього процесу та адаптація програм до кризових умов забезпечують безперервність навчання та освітню стійкість.

2.6. Партнерська взаємодія та інтеграція з громадою

Позашкільна природнича освіта реалізується у тісній взаємодії з науковими установами, закладами освіти, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями.

Партнерство сприяє практичній спрямованості освітніх програм, залученню здобувачів освіти до соціально значущих проєктів і формуванню активної громадянської позиції.

РОЗДІЛ 3. ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ МОДЕЛІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Реалізація Стратегії розвитку позашкільної навичкової природничої освіти НЕНЦ передбачає використання різноманітних форм, методів та освітніх моделей, які забезпечують діяльнісний, практико-орієнтований і дослідницький характер освітнього процесу.

3.1. Організаційні форми позашкільної навичкової природничої освіти
Базовою формою організації освітнього процесу є гурткова робота, що забезпечує системність навчання, тривалий педагогічний супровід та індивідуалізацію освітніх траєкторій. Гуртки природничого спрямування функціонують як навчально-дослідні спільноти, орієнтовані на практичну діяльність.

Поряд із гуртками використовуються:

наукові клуби та студії;

лабораторні та практичні заняття;

польові дослідження, експедиції та екологічні практики;

навчально-дослідні земельні ділянки та екологічні стежки;

конкурси, фестивалі, олімпіади, виставки;

учнівська проєктна та дослідницька діяльність.

3.2. Методи реалізації навичкової природничої освіти

Методичний інструментарій Стратегії ґрунтується на активних і діяльнісних методах навчання. Дослідницький метод забезпечує формування навичок наукового пошуку, аналізу та інтерпретації результатів.

Експериментальний метод використовується під час лабораторних і практичних занять, формуючи культуру безпечної роботи та відповідальне ставлення до обладнання й природних об'єктів.

Проєктний метод забезпечує інтеграцію знань і навичок у процесі розв'язання реальних проблем, сприяє розвитку командної роботи та комунікації.

Кейс-метод застосовується для аналізу реальних або змодельованих ситуацій, що формує критичне мислення та навички прийняття рішень.

3.3. Освітні моделі позашкільної природничої освіти

У межах реалізації Стратегії застосовуються різні освітні моделі, зокрема модель навчально-дослідного середовища, модель проєктно-дослідницьких спільнот, модель громадянської науки та модель змішаного навчання. Кожна з моделей забезпечує гнучкість освітнього процесу та адаптацію до потреб здобувачів освіти й умов безпеки.

3.4. Використання цифрових технологій та дистанційних форматів.

Цифрові технології використовуються як інструмент підтримки освітнього процесу: для віртуальних лабораторій, аналізу даних, дистанційного консультування та презентації результатів діяльності.

Змішані формати забезпечують безперервність навчання та доступність позашкільної освіти в умовах воєнного стану.

3.5. Педагогічний супровід та методичне забезпечення

Ефективна реалізація форм і методів потребує високого рівня педагогічної майстерності. Педагог виступає наставником, координатором та організатором освітнього середовища.

НЕНЦ забезпечує методичний супровід, розроблення рекомендацій, узагальнення й поширення кращих практик позашкільної природничої освіти.

РОЗДІЛ 4. МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ, РЕАЛІЗАЦІЇ, МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНЮВАННЯ СТРАТЕГІЇ

Ефективна реалізація Стратегії розвитку позашкільної навичкової природничої освіти потребує чітко вибудованої системи управління, координації, моніторингу та оцінювання результативності. Управлінський компонент Стратегії забезпечує узгодженість дій усіх суб'єктів освітнього процесу, раціональне використання ресурсів і досягнення визначених стратегічних цілей.

4.1. Система управління реалізацією Стратегії

Координацію реалізації Стратегії здійснює Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України як провідний державний заклад еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти. НЕНЦ виконує функції стратегічного координатора, методичного центру та аналітичного осередку розвитку позашкільної природничої освіти.

Система управління передбачає: визначення стратегічних пріоритетів і напрямів діяльності; розроблення та затвердження планів реалізації Стратегії; координацію діяльності закладів мережі НЕНЦ; методичний і консультативний супровід педагогічних кадрів; аналітичне узагальнення результатів.

На регіональному рівні реалізація Стратегії здійснюється закладами позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку у взаємодії з органами управління освітою та органами місцевого самоврядування, що забезпечує урахування регіональної специфіки та потреб громад.

4.2. Організаційні та ресурсні механізми реалізації

Організаційні механізми реалізації Стратегії включають інтеграцію її положень у річні та перспективні плани роботи НЕНЦ і закладів позашкільної освіти мережі, розроблення цільових програм, проєктів і заходів всеукраїнського та регіонального рівнів.

Ресурсне забезпечення реалізації Стратегії передбачає раціональне використання наявної матеріально-технічної бази, кадрового потенціалу, а також залучення додаткових ресурсів через партнерство з науковими установами, громадами, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами.

4.3. Система моніторингу реалізації Стратегії

Моніторинг реалізації Стратегії є систематичним процесом збору, аналізу та узагальнення інформації про хід виконання завдань і досягнення запланованих результатів. Він спрямований на своєчасне виявлення проблем, ризиків і необхідності коригування управлінських рішень.

Основними напрямками моніторингу є: якість освітнього процесу та рівень сформованості навичкових компетентностей; ефективність використання матеріальної бази; охоплення дітей і молоді позашкільною природничою освітою; професійний розвиток педагогічних кадрів; результативність партнерської взаємодії.

4.4. Оцінювання результативності та коригування Стратегії

Оцінювання результативності реалізації Стратегії здійснюється на основі досягнення стратегічних цілей, визначених показників та індикаторів ефективності. Та включає аналіз кількісних і якісних результатів освітньої діяльності, управлінських рішень і соціального ефекту.

Результати оцінювання використовуються для: коригування планів реалізації Стратегії; удосконалення освітніх програм і методик; прийняття управлінських рішень на національному та регіональному рівнях; забезпечення сталого розвитку позашкільної природничої освіти.

4.5. Відкритість і публічність реалізації Стратегії

Важливим принципом управління реалізацією Стратегії є відкритість і прозорість. Інформація про хід реалізації Стратегії, досягнуті результати та перспективи оприлюднюється через офіційні ресурси НЕНЦ, публічні звіти, інформаційні заходи та взаємодію з громадськістю.

Відкритість сприяє підвищенню довіри до системи позашкільної освіти, активізації партнерства та залученню громад до підтримки розвитку еколого-натуралістичного напрямку.

РОЗДІЛ 5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Реалізація Стратегії розвитку позашкільної навичкової природничої освіти спрямована на досягнення системних результатів, що мають довгостроковий характер і проявляються на рівні особистості, закладу освіти, громади та держави.

5.1. Освітні результати

У результаті впровадження Стратегії очікується суттєве підвищення якості позашкільної природничої освіти, її відповідності сучасним науковим досягненням і потребам суспільства. Освітні результати виявлятимуться у формуванні практичних навичок дослідницької, експериментальної та проєктної діяльності, розвитку критичного, аналітичного та системного мислення.

Здобувачі позашкільної освіти набудуть досвіду реальної наукової діяльності, роботи з лабораторним і польовим обладнанням, аналізу даних та формулювання обґрунтованих висновків.

5.2. Результати особистісного розвитку та професійного самовизначення.

Реалізація Стратегії сприятиме гармонійному розвитку особистості дітей і молоді, формуванню їх життєвої компетентності та готовності до свідомого професійного вибору.

Очікується зростання інтересу до природничих наук, екології, аграрної сфери, медицини та біотехнологій, а також формування відповідального ставлення до власного здоров'я й довкілля.

5.3. Соціальний ефект

Соціальний ефект реалізації Стратегії проявляється у зміцненні зв'язків між освітою, наукою та громадою, зростанні громадянської активності молоді та підвищенні ролі позашкільної освіти як соціально значущого інституту. Залучення учнів до вирішення актуальних проблем громад сприятиме розвитку соціальної відповідальності та культури участі.

5.4. Екологічний та природоохоронний ефект

Екологічний ефект реалізації Стратегії полягає у формуванні екологічно свідомого покоління, здатного відповідально ставитися до природних ресурсів і брати участь у збереженні та відновленні довкілля.

Здобувачі освіти залучатимуться до екологічного моніторингу, природоохоронних заходів, дослідження стану екосистем та біорізноманіття.

5.5. Безпековий та відновлювальний ефект

В умовах воєнного стану особливого значення набуває безпековий аспект Стратегії. Реалізація Стратегії сприятиме формуванню у дітей і молоді базових уявлень про екологічну, хімічну та біологічну безпеку, а також навичок безпечної поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

Позашкільна природнича освіта відіграє важливу роль у підготовці молоді до участі в екологічному відновленні постраждалих територій та післявоєнному відродженні громад.

5.6. Інституційний ефект для НЕНЦ та мережі закладів

Для Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді реалізація Стратегії забезпечить посилення статусу як національного центру розвитку позашкільної природничої освіти, удосконалення системи управління та методичного супроводу, розширення партнерських зв'язків.

Мережа закладів позашкільної освіти отримає інструменти для сталого розвитку, підвищення якості освітніх послуг і ефективного використання матеріальної бази.

РОЗДІЛ 6. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стратегія розвитку позашкільної навичкової природничої освіти є комплексним програмно-стратегічним документом, що визначає довгострокові орієнтири, пріоритети та механізми розвитку еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти в Україні.

Реалізація Стратегії забезпечує цілісність, наступність і системність розвитку позашкільної природничої освіти, інтеграцію освітньої, наукової, практичної та громадянської складових освітнього процесу, а також узгодження діяльності Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді та мережі регіональних закладів.

Стратегія впроваджується поетапно з урахуванням національних і регіональних особливостей, соціально-економічних умов, безпекової ситуації та ресурсних можливостей.

6.1. Етапи реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюється в кілька взаємопов'язаних етапів. Підготовчий етап передбачає організаційно-управлінське забезпечення реалізації Стратегії, створення координаційних механізмів, уточнення регіональних планів, інвентаризацію матеріально-технічної бази та підготовку педагогічних кадрів.

Основний етап охоплює впровадження оновлених освітніх програм, розвиток навичкових, дослідницьких і проєктних форм навчання, активне використання матеріальної бази, розширення партнерської взаємодії та реалізацію природоохоронних і соціально значущих ініціатив.

Підсумковий етап спрямований на узагальнення результатів реалізації Стратегії, оцінювання її ефективності, коригування підходів і визначення перспектив подальшого розвитку позашкільної природничої освіти.

6.2. Очікувані умови сталості реалізації Стратегії

Сталий розвиток позашкільної навичкової природничої освіти забезпечується через поєднання державної підтримки, діяльності НЕНЦ, ресурсів місцевих громад, партнерства з науковими установами та громадянським суспільством.

Реалізація Стратегії сприятиме зміцненню людського потенціалу України, підготовці молоді до викликів майбутнього та формуванню покоління громадян, здатних відповідально діяти в інтересах суспільства і довкілля.

ДОДАТОК 1

ІНДИКАТОРИ ТА ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Напрямок оцінювання	Показник (КРІ)	Опис	Одиниця виміру	Цільове значення
Якість освіти	Охоплення учнів	Кількість дітей, залучених до програм	% / осіб	Зростання щорічно
Навичкові компетентності	Рівень сформованості навичок	Результати підсумкового оцінювання	%	Не менше 70%
Кадровий потенціал	Підвищення кваліфікації	Частка педагогів, що пройшли навчання	%	Не менше 60%
Матеріальна база	Модернізація	Оновлені лабораторії та ділянки	од.	Щорічне зростання
Партнерство	Кількість партнерських проєктів	Спільні ініціативи з громадами	од.	Не менше 10 на рік
Цифровізація	Використання дистанційних форматів	Частка програм змішаним навчанням	%	Не менше 50%

ДОДАТОК 2

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Об'єкт моніторингу	Інструменти	Періодичність	Відповідальні	Результат
Освітні програми	Аналіз програм, звіти	Щорічно	НЕНЦ	Оновлення програм
Навчальні результати	Моніторингові зрізи	Щорічно	Педагоги	Покращення якості
Кадровий розвиток	Облік підвищення кваліфікації	Раз на рік	НЕНЦ	Зростання компетентностей
Матеріальна база	Інвентаризація	Раз на 2 роки	Заклади	Раціональне використання
Партнерство	Аналіз проєктів	Щорічно	НЕНЦ	Посилення взаємодії

**Концепція позашкільної навчкової
хіміко-біологічної освіти
«Практична хімія та біологія - шлях до майстерності»**

ОБГОВОРЕНО
на засіданні педагогічної ради НЕНЦ
протокол № 1 від 12 січня 2026 р.

Вступ

У сучасному світі, що характеризується стрімким розвитком науки, технологій і екологічними викликами, зростає потреба в поглиблених знаннях з природничих дисциплін — зокрема, хімії та біології — та у вмінні застосовувати їх у практичних і дослідницьких умовах. Позашкільна освіта в цьому контексті виступає не просто додатком до основної школи, а важливою ланкою у становленні всебічно розвиненої особистості, формуванні наукового світогляду, екологічної культури, критичного мислення і компетенцій, необхідних для діяльності в 21-му столітті.

Хіміко-біологічна освіта поза межами шкільної програми має унікальний потенціал:

- ✓ сприяє ранньому формуванню інтересу до досліджень, експерименту, науки як діяльності;
- ✓ забезпечує можливість глибшого занурення в предмет, позбавленого часових і програмних обмежень типового уроку;
- ✓ сприяє розвитку творчих здібностей, пізнавальної активності, навичок самостійної наукової діяльності;
- ✓ готує молодь до професійного самовизначення у галузях, пов'язаних з біологічними та хімічними науками, екологією, технологіями, охороною здоров'я, фармацією, біоінженерією тощо.

В Україні вже існує значна нормативно-методична база та педагогічний досвід, зорієнтовані на позашкільну природничу освіту. Зокрема, еколого-натуралістичний напрям позашкільної освіти забезпечує умови для поглиблення знань з біології та природознавства, розвитку хімічного, біологічного та екологічного компонентів освіти.

Однак існують і виклики: недостатнє фінансування, обмежений матеріально-технічний ресурс, нерівний доступ до дослідницької роботи у різних регіонах, а також потреба вдосконалення методик та підходів для більшого залучення дітей.

Тому виникає необхідність у системній концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти, яка би визначила: **мету, завдання, принципи, форми і**

методи, характеристики очікуваних результатів впровадження зазначеної концепції.

1. Мета

Мета концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти полягає в розвитку позашкільної освіти в умовах воєнного стану як основи утвердження української національної та громадянської ідентичності, військово-патріотичного виховання. Це включає оновлення змісту і методики позашкільної освіти саме на засадах української національної та громадянської ідентичності з метою формування оборонної свідомості.

Завданням є також розвиток управління профільними закладами позашкільної освіти, збільшення охоплення здобувачів освіти закладів позашкільної освіти. Посилення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти в умовах воєнного стану також є важливим завданням.

Таким чином, ці напрямки спрямовані на забезпечення розвитку позашкільної хіміко-біологічної освіти в умовах воєнного стану, утвердження національної та громадянської ідентичності, а також формування оборонної свідомості серед дітей та молоді.

Концепція позашкільної освіти в Україні, зокрема в умовах воєнного стану, визначає низку освітніх завдань, спрямованих на розвиток позашкільної хіміко-біологічної освіти. Ці завдання орієнтовані на забезпечення доступності, якості та ефективності освіти, а також на всебічний особистісний розвиток здобувачів позашкільної освіти.

2. Основні завдання Концепції

- 1. Оновлення змісту та методики профільної позашкільної освіти**
Актуалізація освітніх програм з хімії та біології відповідно до сучасних наукових досягнень та потреб суспільства. Впровадження інтегрованих STEM/STEAM-підходів для розвитку критичного мислення та наукової творчості учнів.
- 2. Розвиток національної та громадянської ідентичності**
Інтеграція елементів національної культури та історії у навчальні програми, зокрема через дослідження природних ресурсів України, екологічні проблеми та біорізноманіття.
- 3. Формування оборонної свідомості та військово-патріотичне виховання**
Включення тем, що стосуються хімічної та біологічної безпеки, цивільного захисту та основ військової підготовки, з урахуванням специфіки воєнного стану.
- 4. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників**
Організація курсів підвищення кваліфікації для педагогів, зокрема з питань хімії та біології, з акцентом на сучасні методики та інноваційні технології навчання.
- 5. Забезпечення рівного доступу до позашкільної освіти**
Розширення мережі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного

напряму, зокрема в сільських та віддалених регіонах, для забезпечення рівного доступу до якісної хіміко-біологічної освіти для всіх здобувачів освіти.

6. **Відновлення та зміцнення матеріально-технічної бази** Модернізація лабораторій, оснащення їх сучасним обладнанням та ресурсами для проведення практичних занять з хімії та біології.
7. **Використання дистанційних та змішаних форм навчання** Розробка онлайн-курсів та інтерактивних платформ для забезпечення безперервного навчання в умовах воєнного стану та після його завершення.
8. **Освітні завдання концепції полягають у:** поглибленні знань з хімії та біології понад шкільну програму, формуванні системного розуміння взаємозв'язків між хімічними і біологічними процесами; вивченні сучасних біохімічних, екологічних та біотехнологічних методів.
9. **Розвивальні завдання концепції полягають у:** розвитку аналітичного, критичного та креативного мислення; навчанні самостійного планування та проведення досліджень; формуванні навичок роботи з лабораторним обладнанням та реагентами.

Розвивальні завдання концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти спрямовані на формування у здобувачів освіти ключових компетентностей, необхідних для їхнього особистісного та професійного розвитку. Ці завдання орієнтовані на інтеграцію знань з хімії та біології, розвиток критичного мислення та практичних навичок через дослідницько-експериментальний підхід.

Основні розвивальні завдання:

- ✓ **Формування дослідницьких та експериментальних навичок.** Організація практичних занять, лабораторних робіт та наукових експериментів для розвитку вмінь самостійного проведення досліджень. Стимулювання участі у наукових конкурсах, олімпіадах та проєктах, що сприяють розвитку наукового мислення.
- ✓ **Розвиток критичного та аналітичного мислення.** Використання методів проблемного навчання та кейс-методів для аналізу складних ситуацій у хімії та біології. Обговорення актуальних наукових питань та етичних дилем у галузі природничих наук.
- ✓ **Інтеграція міждисциплінарних знань** Розробка та впровадження навчальних програм, що поєднують хімію, біологію, екологію та інші природничі науки. Стимулювання міжпредметних досліджень та проєктної діяльності, що сприяють глибшому розумінню природних явищ.
- ✓ **Розвиток комунікативних та презентаційних навичок** Організація наукових конференцій, семінарів та виставок для представлення результатів досліджень. Навчання ефективному спілкуванню та презентації наукових робіт перед аудиторією.
- ✓ **Сприяння професійному самовизначенню** Проведення профорієнтаційних заходів, екскурсій та зустрічей з фахівцями у галузі хімії та біології. Підтримка інтересу до наукової кар'єри через участь у наукових клубах та гуртках.

Ці завдання сприяють розвитку у вихованців позашкільної хіміко-біологічної освіти не лише наукових знань, але й особистісних якостей, необхідних для успішної самореалізації в сучасному світі.

10. Соціальні та практичні завдання концепції полягають у: популяризації науки серед молоді та громади; підготовці до участі в олімпіадах, конкурсах та науково-дослідницьких проектах; вихованні відповідального ставлення до здоров'я, екології та ресурсів.

Ці завдання спрямовані на забезпечення якісної та доступної позашкільної хіміко-біологічної освіти, що відповідає сучасним вимогам та потребам суспільства.

3. Основні принципи позашкільної хіміко-біологічної освіти

Принципи Концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти в Україні ґрунтуються на загальних засадах розвитку позашкільної освіти, зокрема в межах еколого-натуралістичного напрямку.

1. Принцип гуманізації

Орієнтація на розвиток творчої самореалізації особистості, формування гуманної, доброзичливої та милосердної особистості.

2. Принцип єдності загальнолюдських і національних цінностей

Інтеграція української національної культури з культурою народів світу, розвиток культури національних меншин, усвідомлення пріоритетності загальнолюдських цінностей.

3. Принцип демократизації

Автономія закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку у вирішенні основних питань змісту їх діяльності, розвитку різноманітних форм співробітництва та партнерства всіх учасників педагогічної діяльності.

4. Принцип науковості і системності

Забезпечення оптимальних умов для розширення і поглиблення засобами освіти об'єктивних законів, обґрунтованих понять і способів практичних дій у майбутній трудовій діяльності.

5. Принцип безперервності, наступності та інтеграції

Об'єднання зусиль закладів позашкільної освіти з іншими закладами освіти та різними організаціями; цілісність і наступність позашкільної освіти та виховання, спрямованої на поглиблення та конкретизацію освітнього процесу.

6. Принцип багатокладності та варіативності

Можливість широкого вибору змісту, форм і засобів освіти та виховання у вільний від навчання час, альтернативність у задоволенні духовних запитів особистості, її пізнавальних та інтелектуальних можливостей та інтересів.

7. Принцип добровільності та доступності

Право вибору та доступність у забезпеченні потреб особистості у творчій самореалізації, духовному самовдосконаленні, здобутті додаткових знань, умінь та навичок, підготовки до активної професійної та громадської діяльності.

8. Принцип самостійності і активності особистості

Забезпечення такої психолого-педагогічної атмосфери, яка сприяє виявленню, розвитку і реалізації здобувачами освіти пізнавальної самостійності, творчої активності, прояву обдарованості і таланту у навчально-виховній діяльності та у позанавчальний час.

9. Принцип гармонізації родинної і суспільної освіти та виховання

Створення сприятливих умов для забезпечення добровільного партнерства і корисної співпраці того, хто вчиться, його родини, а також держави, як рівноправних суб'єктів освітнього процесу в закладах позашкільної освіти.

10. Принцип практичної спрямованості позашкільної освіти

Набуття здобувачами освіти певних допрофесійних умінь і навичок, орієнтація на трудову діяльність у ринкових умовах, їх розширення та розвиток, а також впровадження в життя за умов інтеграції з наукою і виробництвом.

Ці принципи сприяють формуванню у здобувачів позашкільної хіміко-біологічної освіти не лише наукових знань, але й активної громадянської позиції, відповідального ставлення до природи та готовності до практичної діяльності в галузі охорони навколишнього середовища.

Принципи Концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти в Україні ґрунтуються на загальних засадах розвитку позашкільної освіти, зокрема в межах еколого-натуралістичного напрямку. Ці принципи сприяють розвитку творчих, наукових та екологічних компетентностей здобувачів освіти, формуванню їхньої національної свідомості та активної громадянської позиції.

4. Форми і методи впровадження Концепції

Форми позашкільної хіміко-біологічної освіти:

1. Гуртки та наукові клуби

Організація тематичних гуртків з хімії та біології, де здобувачі освіти можуть поглиблювати знання, проводити дослідження та брати участь у наукових проєктах.

2. Лабораторні та практичні заняття

Проведення експериментів, досліджень та практичних робіт, що дозволяють здобувачам освіти застосовувати теоретичні знання на практиці.

3. Екскурсії та польові дослідження

Організація виїздів до природних об'єктів, наукових установ та підприємств для ознайомлення з реальними умовами роботи в галузі хімії та біології.

4. Конкурси, олімпіади та фестивалі

Участь здобувачів освіти у різноманітних змаганнях, що стимулюють інтерес до науки та сприяють розвитку творчих здібностей.

5. Проєктна діяльність

Розробка та реалізація учнівських проєктів з актуальних проблем хімії та біології, що сприяє розвитку дослідницьких навичок та критичного мислення.

Методи позашкільної хіміко-біологічної освіти

1. Дослідницький метод

Заохочення здобувачів освіти до самостійного проведення досліджень, формулювання гіпотез, аналізу результатів та висновків.

2. **Проектний метод**

Організація навчання через виконання учнівських проєктів, що дозволяє інтегрувати знання з різних галузей та розвивати практичні навички.

3. **Інтерактивні методи**

Використання методів, що сприяють активній участі учнів у навчальному процесі, таких як дискусії, рольові ігри, мозкові штурми.

4. **Метод кейс-стаді.**

Метод кейс-стаді — це техніка навчання та дослідження, що базується на аналізі реальних або вигаданих ситуацій (кейсів) для поглибленого вивчення проблем та розвитку навичок критичного мислення, аналізу та вирішення задач. Учасники досліджують запропоновану ситуацію, збирають і аналізують інформацію, обговорюють можливі рішення та обирають найкращий варіант, що дозволяє поєднати теорію з практикою. Аналіз реальних ситуацій та проблем з хімії та біології, що дозволяє учням розвивати навички прийняття рішень та критичного мислення.

5. **Інформаційно-комунікаційні технології**

Використання сучасних технологій, таких як комп'ютерне моделювання, віртуальні лабораторії та онлайн-ресурси, для підтримки навчального процесу.

Ці форми та методи сприяють розвитку у учнів не лише наукових знань, але й практичних навичок, критичного мислення та активної громадянської позиції, що є важливими аспектами позашкільної хіміко-біологічної освіти.

Впровадження концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти в Україні передбачає досягнення низки очікуваних результатів, які сприятимуть розвитку учнівської молоді, формуванню наукового світогляду та активної громадянської позиції. Ці результати охоплюють різні аспекти освітнього процесу та соціального середовища.

5. Очікувані результати впровадження Концепції

1. **Поглиблення наукових знань та практичних навичок**

Здобувачі освіти отримають можливість глибше вивчати хімію та біологію через практичні заняття, дослідження та експерименти, що сприятиме розвитку їхніх наукових компетентностей.

2. **Формування екологічної свідомості та активної громадянської позиції**

Залучення здобувачів освіти до екологічних проєктів, акцій та ініціатив сприятиме формуванню у них відповідального ставлення до навколишнього середовища та активної участі у громадському житті.

3. **Розвиток дослідницьких та критичних навичок**

Використання дослідницького та проєктного методів навчання сприятиме розвитку в учнів критичного мислення, здатності до самостійного аналізу та вирішення проблем.

4. **Інтеграція знань з різних галузей науки**

Інтеграція хімії, біології, екології та інших природничих наук дозволить учням отримати цілісне уявлення про природні явища та процеси.

5. **Розвиток комунікативних та презентаційних навичок**

Участь у наукових конференціях, виставках та презентаціях сприятиме розвитку в учнів умінь ефективно комунікувати та презентувати результати своєї роботи.

6. **Підвищення рівня професійної орієнтації**

Залучення учнів до науково-дослідницької діяльності та ознайомлення з різними професіями в галузі природничих наук сприятиме їхньому професійному самовизначенню.

7. **Укріплення співпраці між навчальними закладами та громадами**

Співпраця між позашкільними закладами освіти, школами, науковими установами та місцевими громадами сприятиме створенню сприятливого освітнього середовища.

8. **Впровадження інноваційних освітніх технологій**

Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, таких як віртуальні лабораторії та онлайн-ресурси, дозволить зробити навчання більш доступним та ефективним.

Ці результати сприятимуть формуванню у молоді не лише наукових знань, але й активної громадянської позиції, відповідального ставлення до природи та готовності до практичної діяльності в галузі охорони навколишнього середовища. Цілісність навичок позашкільної хіміко-біологічної освіти полягає в інтеграції наукових знань, практичних умінь та соціальних компетентностей, що формуються через дослідницьку, проектну та екологічну діяльність учнів. Цей підхід сприяє розвитку комплексного наукового світогляду та активної громадянської позиції. Навички хіміко-біологічної освіти є надзвичайно корисними, оскільки вони поєднують знання хімії та біології та формують комплексне розуміння живих систем і їх взаємодії з середовищем. Ключові аспекти їхньої користі:

Академічна користь

- **Розуміння біохімічних процесів:** дає змогу аналізувати, як хімічні речовини впливають на клітини та організми.
- **Фундамент для біотехнологій:** знання хімії й біології необхідні для генетичних досліджень, створення ліків, ферментативних процесів.
- **Підготовка до наукових досліджень:** формує навички роботи з лабораторним обладнанням та методами аналізу.

Практична користь

- **Лабораторні навички:** робота з реактивами, мікроскопами, спектрофотометрами та іншими приладами.
- **Аналітичне мислення:** здатність розпізнавати причинно-наслідкові зв'язки та інтерпретувати дані.
- **Розв'язання міждисциплінарних завдань:** від екології до медицини, де потрібне знання і хімії, і біології.

Професійна користь

- **Кар'єра в науці та медицині:** біохімія, молекулярна біологія, фармацевтика, екологія.

- **Інновації та технології:** участь у створенні нових матеріалів, ліків, біотехнологічних продуктів.
- **Підготовка до стартапів та науково-дослідних проєктів:** розуміння хіміко-біологічних основ дозволяє впроваджувати інновації.

Соціальна та екологічна користь

- **Розуміння впливу людини на природу:** дозволяє аналізувати забруднення, токсичність речовин, біорізноманіття.
- **Підвищення обізнаності про здоров'я:** хімічні й біологічні знання допомагають приймати обґрунтовані рішення щодо харчування, ліків і способу життя.

Соціальне та практичне значення втілення в життя Концепції позашкільної хіміко-біологічної освіти полягає у сприянні інтеграції природничих наук у соціокультурний контекст, розвитку екологічної свідомості та формуванні практичних навичок у молоді. Також важливо зазначити, що цілісність навичок позашкільної хіміко-біологічної освіти сприяє формуванню у здобувачів освіти не лише наукових знань, але й активної громадянської позиції, відповідального ставлення до природи та готовності до практичної діяльності в галузі охорони навколишнього середовища.

**Орієнтовний перелік
матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного
забезпечення закладу позашкільної освіти**

ОБГОВОРЕНО
на засіданні педагогічної ради НЕНЦ
протокол № 1 від 12 січня 2026 р

Загальні питання

1. Цей документ визначає орієнтовний перелік, рекомендованих для забезпечення провадження якісної освітньої діяльності та створення якісного освітнього середовища, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення (далі - Орієнтовний перелік) закладу позашкільної освіти, позашкільного підрозділу іншої юридичної особи, фізичної особи - підприємця, яка провадить освітню діяльність у сфері позашкільної освіти (далі разом - суб'єкт освітньої діяльності).
2. Згідно до Конституції України держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам (стаття 53 Конституції України).
3. Доступність отримання вихованцями якісної позашкільної освіти нерозривно пов'язана з безоплатним використанням матеріально-технічної та навчальної бази закладів позашкільної освіти, з метою створення оптимальних умов для молоді, надання їй підтримки у розвитку творчого потенціалу, самореалізації постійного духовного самовдосконалення
4. Заклади позашкільної освіти можуть функціонувати у формі центрів, комплексів, палаців, будинків, клубів, станцій, кімнат, студій, шкіл мистецтв, малих академій мистецтв (народних ремесел), малих академій наук, мистецьких шкіл, спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, фізкультурно-спортивних клубів за місцем проживання, фізкультурно-оздоровчих клубів осіб з інвалідністю, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, дитячих стадіонів, дитячих бібліотек, дитячих флотилій, галерей, бюро, оздоровчих закладів, що здійснюють позашкільну освіту. (частина 3 статті 12 Закону України «Про позашкільну освіту»).
5. Заклад позашкільної освіти володіє, користується і розпоряджається майном, земельною ділянкою відповідно до законодавства України.

Для здійснення навчально-виховної роботи закладам позашкільної освіти надаються в користування або в оренду спортивні об'єкти, культурні, оздоровчі та інші заклади безоплатно або на пільгових умовах. Порядок надання зазначених об'єктів у користування або в оренду визначається відповідними місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства України (частина 1 статті 27 Закону України «Про позашкільну освіту»).

6. До матеріально-технічної бази закладу позашкільної освіти належать приміщення, споруди, обладнання, засоби зв'язку, транспортні засоби, земельні ділянки, рухоме і нерухоме майно, що перебуває у його власності або у повному господарському віданні, оперативному управлінні, орендоване чи надане йому засновником (власником). Вимоги до матеріально-технічної бази позашкільного навчального закладу визначаються відповідними будівельними, протипожежними і санітарно-гігієнічними нормами, правилами облаштування та утримання позашкільного навчального закладу, навчальними планами та програмами (частина 2 статті 27 Закону України «Про позашкільну освіту»).

7. Позашкільна освіта здійснюється диференційовано відповідно до індивідуальних можливостей, інтересів, нахилів, здібностей вихованців, учнів і слухачів з урахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я у різноманітних організаційних формах: заняття, гурткова робота, клубна робота, дистанційна робота, урок, лекція, індивідуальні заняття, конференція, семінар, читання, вікторина, концерт, змагання, тренування, репетиція, похід, екскурсія, експедиція, практична робота в лабораторіях, майстернях, теплицях, на науково-дослідних земельних ділянках, сільськогосподарських та промислових підприємствах, на природі та в інших формах, передбачених статутом закладу позашкільної освіти (частина 1 статті 18 Закону України «Про позашкільну освіту»).

8. З метою забезпечення наявності ресурсів (дидактичних, науково-методичних, матеріально-технічних, інформаційних тощо), необхідних для виконання Державного стандарту позашкільної освіти, в закладі позашкільної освіти, іншого суб'єкта освітньої діяльності створюється безпечне, здорове, розвивальне, а за потребою інклюзивне чи спеціальне освітнє середовище відповідного дизайну та розумного застосування. Державний стандарт позашкільної освіти в Україні визначається законами (Закон України «Про позашкільну освіту» (№ 1841-III)) та нормативними актами МОН, що регулюють її цілі (всебічний розвиток особистості, формування громадянської позиції), завдання (виховання, розширення знань, творчості) та напрямки (науково-технічний, художньо-естетичний, спортивний тощо). Стандарт гарантує право на позашкільну освіту для всіх, особливо для дітей з особливими потребами, та забезпечується розвитком мережі закладів позашкільної освіти (гуртків, студій, центрів).

Основні принципи формування освітнього середовища

1. Основними принципами формування освітнього середовища можуть бути:

- принцип мобільності та гнучкості, що передбачає, за необхідності, можливість легкого переміщення чи зміни умеблювання та матеріалів (адаптації до завдань освітньої та/або парціальної програми, інтересів дітей, змін пори року тощо);
- принцип поліфункціональності, що передбачає можливість використання умеблювання, програмного і дидактичного забезпечення, навчальних матеріалів та обладнання у різний спосіб, залежно від потреб та запитів учасників освітнього процесу;
- принцип «рівень очей дітей», що передбачає розміщення навчально-дидактичного забезпечення на рівні максимальної безпосередньої доступності для дитини;
- принцип відкритості та доступності, що передбачає наявність матеріалів природного чи штучного походження, у тому числі без кінцевого призначення, які вихованці можуть використовувати у своїй діяльності за власним бажанням та задумом;
- принцип гендерної чутливості, що передбачає розширення інтересів та розвитку здібностей дітей без обмежень гендерними стереотипами;
- принцип патріотизму, що сприяє патріотичному вихованню та національній самоідентифікації, формує інтерес до історії та культури України.

Матеріально-технічне забезпечення закладу позашкільної освіти

1. Матеріально-технічне забезпечення закладу позашкільної освіти в Україні охоплює:

- 1) Інфраструктурні об'єкти: будівлі призначені для провадження освітньої діяльності, та/або пристосовані під провадження освітньої діяльності споруди (зокрема, карскасно-тентові), та/або пристосовані під провадження освітньої діяльності інші житлові та/або нежитлові приміщення,
    - Наявність необхідних площ, природного освітлення, безпечних сходів (з поручнями та пандусами), правильного повітряно-теплового режиму.
  - 2) транспортні засоби,
  - 3) обладнання (меблі, комп'ютери, оргтехніка, прилади, наочне забезпечення навчального процесу, тощо), комунікації;
    - Обладнання: парти, стільці (відповідно до віку), дошки, шафи, комп'ютерна техніка, що забезпечує як очне, так і дистанційне навчання.
    - Інформаційне забезпечення: Доступ до Інтернету, електронні ресурси.
  - 4) території, земельні ділянки як навчальні або прилеглі;
    - : підтримання території, водопостачання, санітарних вузлів, а також оснащення для інклюзивного навчання (логопедичні кабінети, тренажери).
2. Матеріально-технічне забезпечення передбачає:
- модернізацію і оновлення, особливо після війни.

3. Матеріально-технічне забезпечення включає:

- Модернізацію: Існує постійна потреба в оновленні меблів, комп'ютерів, інтерактивних дошок, особливо для впровадження нових методик та цифрової освіти.
- Безпеку: руйнування, міграція та перепрофілювання закладів освіти створюють додаткові виклики у забезпеченні сталості навчального процесу, вимагаючи швидкого відновлення та забезпечення безпеки (укриття, генератори). Пріоритетне облаштування укриттів, особливо у прифронтових областях, для забезпечення офлайн-навчання.
- Цифровізацію: Наявність сучасної комп'ютерної техніки (девайсів), додаткових цифрових пристроїв (оргтехніки, маршрутизаторів, роутерів тощо).
- Енергонезалежність: Впроваджуються механізми стимулювання енергозбереження та автономності закладів освіти в умовах дефіциту енергоресурсів.
- Джерела залучення коштів для підтримки освітньої інфраструктури з державного та місцевих бюджетів, від міжнародних партнерів.

Перелік матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення:

Стаціонарні будівлі адміністративного характеру

Будівлі призначені для провадження освітньої діяльності, та/або пристосовані під провадження освітньої діяльності споруди як стаціонарні такі тимчасові (зокрема, каркасно-тентові), та/або пристосовані під провадження освітньої діяльності інші житлові та/або нежитлові приміщення,

Земельні ділянки (Відділки навчально-дослідної земельної ділянки), зоолого-тваринницькі ферми, теплиці, парники, сад, шкілька та прилегла територія закладу позашкільної освіти

Кабінети, лабораторії, актові зали, спеціалізовані кабінети (окремі або інтегровані): художні майстерні, лабораторії СТЕМ-освіти, ЛЕГО-майстерні кабінети для занять з музики, з вивчення іноземних мов, з шахів тощо; зали (окремі або інтегровані): музичні, фізкультурно-спортивна, хореографічні тощо; басейни; інші приміщення;

Приміщення необхідні для забезпечення методичної роботи та підвищення кваліфікації, професійної майстерності педагогічних працівників: окремі або інтегровані: кабінети для проведення засідань педагогічної ради, методичних нарад; бібліотека

Інші приміщення зокрема: господарські, санітарні приміщення; гардеробні кімнати для дітей, персоналу, відвідувачів; медичний кабінет, кабінети, необхідні для здійснення медичного обслуговування /за рішенням суб'єкта освітньої діяльності та наявності відповідної ліцензії/; приміщення для бухгалтерського обслуговування, кадрового супроводу, охорони, технічного

супроводу комп'ютерного (цифрового), приміщення (окремі або інтегровані) для відпочинку персоналу, роботи органів самоврядування працівників (у разі створення таких органів); інші приміщення та/або осередки, необхідні за рішенням та спроможності (наявності ресурсів) суб'єкта освітньої діяльності для надання послуг, пов'язаних із забезпеченням освітнього процесу та/або обслуговуванням учасників освітнього процесу.

Об'єкти фонду захисних споруд цивільного захисту (сховище, протирадіаційне укриття, найпростіше укриття з дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту відповідно до Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту, включення об'єктів до складу та виключення таких об'єктів з фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 року № 138 (Офіційний вісник України, 2017 р., № 24, ст. 682).

Меблі, обладнання, засоби та витратні матеріали. меблі для групових приміщень (у тому числі модульні, трансформери) з урахуванням цільового призначення (використання персоналом, вихованцями під час освітнього процесу, відпочинку, вікових особливостей та фізичного розвитку вихованців; м'які меблі для тимчасових зон (пуфи, крісла-мішки, мати тощо); меблі для працівників (шафи різного цільового призначення, сейфи для адміністрації тощо); канцелярське забезпечення; фліпчарти, дошки (настінні, магнітні, коркові тощо); обладнання, засоби та витратні матеріали для догляду за дітьми, гігієни вихованців та персоналу; зволожувачі повітря, гігрометри для контролю вологості повітря; побутова хімія, інвентар, матеріали та засоби, необхідні для прибирання; для заходів з охорони здоров'я, зокрема надання домедичної допомоги / переліки відповідного оснащення подані у санітарному регламенті, затвердженому наказом МОЗ, та Переліку обов'язкових заходів з охорони здоров'я вихованців закладів дошкільної освіти, затвердженого КМУ/;

для забезпечення: безпеки, зокрема пожежної та техногенної; цивільного захисту (зокрема засобів колективного та індивідуального захисту);

охорони, зокрема відеоспостереження, за умови спроможності (наявності ресурсів) суб'єкта освітньої діяльності; технічне обладнання (комп'ютерна техніка (цифрові пристрої), проєктор + екран, інтерактивна дошка, принтер, сканер, копіювальна техніка, підсилювальне обладнання та звукові колонки для актових залів, ламінатор, аудіо- та відеоапаратура (музичний центр, телевізор тощо); наявність доступу до Інтернету; програми (технології), які автоматизують управлінські процеси (у тому числі ведення електронного документообігу).

Фізкультурно-спортивні (-ігрові) майданчик (майданчики) з наземним покриттям з травмобезпечних матеріалів (гумова крихта, штучна трава, пісок), ігрові столи та лави; велотрек або доріжка з розміткою; тіньові навіси, павільйони, альтанки, зелені класи тощо; відокремлені господарські споруди та відповідна господарська прилегла територія (у разі наявності у користуванні достатньої площі земельної ділянки).

Для дітей з особливими освітніми потребами матеріально-технічне обладнання забезпечується відповідно до Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2018 року № 414, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 травня 2018 року за № 582/32034.

Навчально-методичне забезпечення:

присутнє у паперовому та/або електронному вигляді, з вільним доступом для всіх педагогічних працівників: освітні та парціальні програми; програма розвитку суб'єкта освітньої діяльності; план роботи суб'єкта освітньої діяльності на рік; план підвищення кваліфікації педагогічних працівників на рік; план проведення атестації педагогічних працівників; положення про внутрішню систему забезпечення якості позашкільної освіти; модель оцінювання освітніх і управлінських процесів ЗПО; матеріали засідань педагогічної ради; методичні рекомендації МОН, зокрема: з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості дошкільної освіти, щодо змісту та порядку надання педагогічної підтримки батькам вихованців, щодо організації освітнього процесу у навчальному році (щорічно перед початком нового навчального року); плани роботи керівника гуртка, іншого педагогічного працівника (перспективний, календарний); індивідуальна програма розвитку дитини з ОПП; тощо, психологічна та методична література); довідникова, енциклопедична література; фахові періодичні видання; демонстраційні матеріали; методичні матеріали, курси підвищення кваліфікації на електронних освітніх платформах.

Інструменти: лупи, пінцети, лопати, граблі, сапи, сита, ваги, термометри, годинники, ліхтарики; набори для дослідів (наприклад, набір для вирощування кристалів);

Для громадянського розвитку та формування почуття патріотизму: ілюстрації державних та народних символів України; картки з портретами видатних українців, історичними подіями, пам'ятками культури та архітектури; матеріали з краєзнавства, що містять інформацію про рідний край, його історію, визначні місця, народні традиції; ілюстративні матеріали: фотографії, карти, схеми, що ілюструють історичні події, географічні об'єкти, пам'ятки культури; ілюстрації до літературних творів, що відображають національний дух та патріотичні ідеї; мультимедійні презентації, що містять відео, аудіо, анімацію; інтерактивні вправи та ігри; наочні посібники, дидактичні карти, схеми;

Спецодяг: халати, фартухи, рукавички, клейонки тощо;

Інформаційне забезпечення:

Перелік нормативно-правових актів, що регулюють діяльність суб'єктів освітньої діяльності:

Конституція України

Конвенція ООН «Про права дитини»

ЗУ «Про освіту»

ЗУ «Про позашкільну освіту»

ЗУ «Про охорону дитинства»

ЗУ «Про забезпечення функціонування української мови як державної»

ЗУ «Про національні меншини (спільноти) України»

ЗУ «Про застосування англійської мови в Україні»

ЗУ «Про систему громадського здоров'я»

ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству»

ЗУ «Про адміністративну процедуру»

Державний стандарт позашкільної освіти

Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності

Санітарний регламент для закладів дошкільної освіти

Положення про типи організації освітньої діяльності

Положення про атестацію педагогічних працівників

Порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників

Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти

Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року

Національна стратегія з розвитку безбар'єрного освітнього простору до 2030

інші НПА що регулюють забезпечення прав дитини, організацію та забезпечення харчування, охорони здоров'я вихованців, містять вимоги систем санітарного законодавства, пожежної та техногенної безпеки, цивільного захисту, трудового законодавства, у тому числі охорони та оплати праці, податкового законодавства, законодавства з питань використання майна, земельних ресурсів та комунальних послуг, побудови довірливих відносин тощо.

електроні освітні платформи;

інші інформаційні ресурси (зовнішні, внутрішні) (сформовані (створені), рекомендовані) для персоналу

із дотриманням вимог; Санітарного регламенту, затвердженого наказом МОЗ України; Переліку обов'язкових заходів з охорони здоров'я вихованців, затвердженого КМУ.

Використані матеріали інтернет-ресурсів:

<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-oriiientovnykh-perelikiv-materialno-tekhnichnoho-navchalno-metodychnoho-ta-informatsiinoho-zabezpechennia-zakladu-doshkilnoi-osvity-2>

<https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/Obladnannya-zakladiv-osvtiy.pdf>

<https://imzo.gov.ua/diyalnist/zasobi-navchannya-i-obladnannya/zbirnyky-normatyvno-pravovykh-aktiv-shchodo-material-no-tekhnichnoho-zabezpechennia-haluzi-osvity/>

<https://estetchnuy-centr.km.ua/wp-content/uploads/2024/01/mr-kor.-prohramno->

[metod-zabezpechennia-2023.pdf](#)